

Sygn. akt III KK 444/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Henryk Gradzik

SSN Andrzej Tomczyk

Protokolant Dagmara Szczepańska-Maciejewska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Józefa Gemry
w sprawie P.S.

skazanego z art. 178a § 4 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 8 marca 2017 r.,

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego na
niekorzyść skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w L.

z dnia 14 czerwca 2016 r., sygn. akt V Ka .../16

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w L.

z dnia 23 lutego 2016 r., sygn. akt III K .../15,

**uchyla pkt I pptk 2 zaskarżonego wyroku i sprawę w zakresie
rozstrzygnięcia o świadczeniu pieniężnym przekazuje do
ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w L..**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w L. z dnia 23 lutego 2016 r., sygn. akt III K .../15, oskarżony P.S. uznany został za winnego tego, że „w dniu 25 czerwca 2015 r. w miejscowości K. kierował skuterem marki *Romet Motors* w ruchu lądowym po drodze publicznej będąc w stanie nietrzeźwości, gdzie przeprowadzone badanie urządzeniem Alko-sensor IV wykazało w badaniu I – 0,89 mg/l, II – 0,97 mg/l, zaś urządzeniem Alkometr A 2.0 wykazało III – 0,95 mg/l, IV – 0,97 mg/l alkoholu w wydychanym powietrzu, przy czym czynu tego dopuścił się będąc wcześniej prawomocnie skazanym za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości wyrokiem Sądu Rejonowego w L. II Wydział Karny z dnia 4 maja 2015 r., sygn. akt II K .../14” – tj. występkę określonego w art. 178a § 4 k.k. i za to skazany na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie – na podstawie art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 69 § 1 i 2 k.k. oraz art. 70 § 1 pkt 1 k.k. – warunkowo zawieszono tytułem próby na okres 3 lat. Nadto sąd *meriti* orzekł wobec oskarżonego: na podstawie art. 42 § 2 k.k. zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 4 lat oraz na podstawie art. 43a § 2 k.k. świadczenie pieniężne w wysokości 10.000 zł na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.

Wyrok ten, w części dotyczącej orzeczenia o karze, zaskarżył na niekorzyść P.S. oskarżyciel publiczny. W apelacji zarzucił:

I. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego orzeczenia, który mógł mieć wpływ na jego treść polegający na niezasadnym uznaniu, że w stosunku do P.S. zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek w rozumieniu przepisu art. 69 § 4 k.k. oraz pozytywna prognoza kryminologiczna warunkujące zastosowanie instytucji warunkowego zawieszenia wykonania orzeczonej wobec oskarżonego kary 6 miesięcy pozbawienia wolności, w sytuacji gdy prawidłowa ocena całokształtu ujawnionych w toku postępowania okoliczności, a w szczególności dopuszczenie się przez oskarżonego przestępstwa podobnego, po upływie 43 dni okresu próby wyznaczonej wyrokiem Sądu Rejonowego z dnia 04 maja 2015 r, w sprawie sygn. akt II K .../14, w związku ze skazaniem oskarżonego na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania za czyn z art. 178a § 1 k.k., znaczny stan nietrzeźwości oskarżonego w chwili czynu, wskazują, że prognoza ta względem oskarżonego jest negatywna,

wobec czego jedynie kara pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania jest w stanie osiągnąć zamierzony skutek, a w szczególności zapobiec ponownemu popełnieniu przestępstwa przez oskarżonego, a nadto, iż wobec oskarżonego nie zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek pozwalający na orzeczenie kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania;

II. rażącą niewspółmierność orzeczonej wobec oskarżonego kary oraz środka karnego w stosunku do stopnia winy oraz społecznej szkodliwości przypisanego oskarżonemu czynu polegającą na niesłusznym zastosowaniu środka probacyjnego w postaci zawieszenia wykonania orzeczonej wobec oskarżonego kary pozbawienia wolności oraz orzeczeniu wobec oskarżonego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 4 lat, w sytuacji gdy ujawnione w sprawie okoliczności w szczególności krótki okres czasu od uprawomocnienia się wcześniejszego wyroku skazującego, znaczny stan nietrzeźwości w chwili czynu, jak również wzgląd na ustawowe cele kary, zarówno zapobiegawczo - wychowawcze względem P.S. oraz w zakresie społecznego jej oddziaływania, a także wobec niezaimplementowania w stosunku do oskarżonego wyjątkowego wypadku uzasadnionego szczególnymi okolicznościami, przemawiają za orzeczeniem wobec oskarżonego kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania oraz orzeczeniem zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio.

Przy tak sformułowanych zarzutach skarżący wniósł o zmianę wyroku poprzez:

- uchylenie orzeczenia o warunkowym zawieszeniu wykonania na okres 3 lat próby orzeczonej wobec oskarżonego kary pozbawienia wolności;
- orzeczenie wobec oskarżonego na podstawie art. 42 § 3 k.k. dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych.

Sąd Okręgowy w L. po rozpoznaniu powyższej apelacji wyrokiem z dnia 14 czerwca 2016 r., sygn. akt V Ka .../16:

I. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1. ustalił, iż podstawą rozstrzygnięcia są przepisy Kodeksu karnego w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k.;
2. przyjął za podstawę prawną rozstrzygnięcia o świadczeniu pieniężnym art.

49 § 2 k.k. i obniżył to świadczenie do kwoty 3.000 zł;

3. przyjął za podstawę prawną zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych art. 42 § 3 k.k. i podwyższył ten zakaz do 10 lat;

II. utrzymał zaskarżony wyrok w pozostałej części.

Orzeczenie Sądu Odwoławczego na niekorzyść skazanego w zakresie rozstrzygnięcia o środku karnym w postaci świadczenia pieniężnego zaskarżył kasacją wniesioną w dniu 18 listopada 2016 r. Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny. Zarzucił w niej „rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k. polegające na przeprowadzeniu nienależytej kontroli odwoławczej i niezasadnym uznaniu, że utrzymanie w mocy wyroku Sądu I instancji w zakresie orzeczenia o świadczeniu pieniężnym byłoby rażąco niesprawiedliwe, co w konsekwencji doprowadziło do jego zmiany na korzyść oskarżonego poprzez orzeczenie na podstawie art. 49 § 2 k.k., przy zastosowaniu art. 4 § 1 k.k., środka karnego w postaci świadczenia pieniężnego w wysokości 3.000 zł, podczas gdy obowiązujący w chwili popełnienia przestępstwa art. 49 § 2 k.k., jak również art. 43a § 2 k.k. obowiązujący w czasie orzekania, przewidywały minimalną wysokość świadczenia pieniężnego w kwocie 10.000 zł za czyn stypizowany w art. 178a § 4 k.k.”. W oparciu o powyższy zarzut autor kasacji wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w L..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zasadny jest podniesiony w kasacji Ministra Sprawiedliwości – Prokuratora Generalnego zarzut rażącego naruszenia art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k.

Pierwszy z wymienionych przepisów, w brzmieniu obowiązującym od dnia 15 kwietnia 2016 r. [art. 1 pkt 107 ustawy z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2016 r., poz. 437)], a więc również w czasie postępowania instancyjnego w niniejszej sprawie (apelacja prokuratora wniesiona w dniu 19 kwietnia 2016 r.), uprawnia Sąd odwoławczy do orzekania w zakresie szerszym niż granice zaskarżenia i podniesione zarzuty, w wypadkach wskazanych w art. 435, art. 439 § 1, art. 440 i art. 455 k.p.k. Wymieniony w powyższym katalogu art. 440 k.p.k. obliguje z kolei

instancję *ad quem* do zmiany orzeczenia na korzyść oskarżonego, niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów, jeżeli utrzymanie w mocy orzeczenia (zaskarżonego zwykłym środkiem odwoławczym) byłoby rażąco niesprawiedliwe. Przepis ten znajduje zastosowanie, jeżeli zaskarżone orzeczenie lub zawarte w nim rozstrzygnięcie jest rażąco niesprawiedliwe, a zatem gdy dotknięte jest – niepodniesionymi w zwykłym środku odwoławczym – uchybieniami mieszczącymi się w każdej z tak zwanych względnych przyczyn odwoławczych, o ile ich waga i charakter jest taki, że czyni to orzeczenie niesprawiedliwym i to w stopniu rażącym (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2013 r., V KK 129/13, LEX nr 1402694).

Procedujący w niniejszej sprawie Sąd Okręgowy w L., rozpoznając wniesioną na niekorzyść oskarżonego P.S. – w części dotyczącej orzeczenia o karze – apelację oskarżyciela publicznego uznał, że w tym wypadku, niezależnie od częściowej trafności jednego z zarzutów (co do środka karnego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych), konieczne jest dokonanie korekty zaskarżonego wyroku w zakresie dotyczącym orzeczenia o świadczeniu pieniężnym, z tym, że w tym wypadku właśnie w oparciu o dyspozycję art. 440 k.p.k. w kierunku korzystnym dla oskarżonego. Podstawą takiego rozstrzygnięcia był zdaniem Sądu drugiej instancji błąd sądu *meriti* polegający na oparciu orzeczenia w tym przedmiocie o przepis art. 43a § 2 k.k. obowiązujący w czasie orzekania, podczas, gdy w jego ocenie (sądu *ad quem*) – w uwzględnieniu reguły określonej w art. 4 § 1 k.k. – zastosowanie powinien znaleźć art. 49 § 2 k.k. obowiązujący w czasie popełnienia przestępstwa (w dniu 25 czerwca 2015 r.), który to przepis utracił moc z dniem 1 lipca 2015 r. Efektem tego poglądu było obniżenie do kwoty 3.000 zł orzeczonego świadczenia pieniężnego na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej (s. 8-9 uzasadnienia Sądu Okręgowego).

Rzecz w tym, że takie wnioskowanie o względności ustawy obowiązującej poprzednio było całkowicie nieuprawnione. Sąd odwoławczy odwołał się bowiem do brzmienia powołanego przepisu nadanego ustawą z dnia 12 lutego 2010 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 40, poz. 227 ze zm.), która zaczęła

obowiązywać od dnia 1 lipca 2010 r. W przepisie tym wprowadzono kwotę maksymalną świadczenia pieniężnego jakie można orzec m.in. za czyn z art. 178a k.k., określając ją na 60.000 zł bez wskazania kwoty minimalnej. Czyniło to – w ocenie sądu *ad quem* – poprzednie unormowanie względniejszym od zastosowanego przez Sąd pierwszej instancji art. 43a § 2 k.k., który przewiduje minimalną kwotę świadczenia określoną w nim na 10.000 zł. Sąd Okręgowy przeoczył jednak, że od dnia 18 maja 2015 r., a więc także w czasie popełnienia czynu przypisanego P. S., obowiązywał art. 49 § 2 k.k. w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny i niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 541), który w razie skazania sprawcy za przestępstwo z art. 178a § 4 k.k. przewidywał analogiczną jak w późniejszym art. 43a § 2 k.k. minimalną wysokość świadczenia pieniężnego w kwocie 10.000 zł.

Oczywiste w świetle powyższego jest, że w takim wypadku nie wchodziło w grę odwołanie się do zasady określonej w art. 4 § 1 k.k., gdyż ustawa obowiązująca w czasie czynu przewidywała identyczne jak art. 43a § 2 k.k. granice świadczenia pieniężnego (od 10.000 zł do 60.000 zł), a tym samym Sąd Rejonowy w L., rozstrzygając w swoim orzeczeniu o świadczeniu pieniężnym nie naruszył przepisów prawa materialnego, a w szczególności – jak to błędnie wywiódł Sąd odwoławczy – art. 4 § 1 k.k.

Nieuzasadnione zastosowanie w przedmiotowej sprawie przez instancję *ad quem* art. 440 k.p.k., w sytuacji gdy poddany kontroli apelacyjnej wyrok nie był w tym zakresie dotknięty jakimkolwiek uchybieniem, skutkowało wydaniem orzeczenia naruszającego w sposób rażący normę art. 43a § 2 k.k. przez określenie wysokości świadczenia pieniężnego na kwotę niższą niż minimalna, a tym samym miało w tej części istotny wpływ na treść poddanego kontroli kasacyjnej wyroku Sądu odwoławczego.

Implikowało to jego uchyleniem w zaskarżonej części i przekazaniem sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w L..

Procedując powtórnie w ramach w jakich nastąpiło przekazanie Sąd ten usunie stwierdzone uchybienie i rozstrzygnie stosownie do unormowań prawa materialnego.

kc